

Uttalelse ifm NOU 2025:7 Musikklandet

Utvalget som utarbeidet utredningen Musikklandet, har gjort en solid jobb når det gjelder omtale av joik. Joikens historie, mangfold, betydning, funksjon, verdi og visjon er godt beskrevet og gir joiken nødvendig og riktig fokus. Juoigalasat searvi (en interesseforening for joik) er fornøyd med utredninga og har dermed et håp om at joik vil få et løft og statusforhøyning som resultat av dette.

Juoigalasat searvi vil legge til/ kommentere:

1 Joikens verdi må få høyere og mer akseptert verdi som en del av den nasjonale kulturarven og som del av Norsk folkemusikk

Begrunnelse:

Fornorskingen har forårsaket mye smerte og tap for det samiske samfunnet, samisk kultur og tradisjoner. På denne måten har også joiking fått lide, slik at sågar mange samer selv har betraktet joik som syndig og feil. Heldigvis er dette nå snudd og joik er i ferd med å få en bedre status. For å høyne dette enda mer, er det derfor viktig at samisk musikk og især joik får denne oppmerksomheten som denne NOU-utredninga gir. I tillegg vil det å utrede, hegne om og fastslå joikens og joikerens rettigheter, gi joiken et aksept og berettiget verdiløft. Juoigalasat searvi vil derfor poengtere, på lik linje med utvalgets betraktning, at joik er den tradisjonelle genuine samiske musikkformen og som sagt en av de eldste musikkformene i Europa. Joiken bør virkelig gi gjenklang i hele den norske musikkverdenen og få sin endelige renessanse.

Særlig må den tradisjonelle a capella joikeformen vernes og ivaretas, for det er den som er grunnpilaren for all joik også i dagens moderne joikeutøvelse.

2 Joikens verdi som kulturbærer og allmenn medisin for sjel og helse

Begrunnelse:

Fornorskinga har som kjent ødelagt mye tilbake fra 1800-tallet, og dessverre med etterdønninger helt til dagens samfunn. Dette har gått sterkt utover joikens verdi, som Juoigalasat searvi gjerne vil være med på å få tilbake. Alle må bidra på flere plan, for joiking er et ekte symbol på samisk musikk. Joiking hører til samene og må forbli noe for samisk kultur uten innblanding fra andre ikke-samiske aktører. Den har en stor plass i samenes førhistorie og oppleves nå som vitalisert i dagens samfunn. Joiken er en inngang til samisk kultur og væremåte og må bevares som en umistelig immaterielle verdi. Ekstra gledelig er det at ungdom ser ut til å ta til seg joiking og bidrar gjerne til videreutvikling av nasjonalskatten joiking, som er noe av det fineste og mest ekte innen samisk kultur.

Forskning viser at joik har en positiv innvirkning for samer både for fysisk og psykisk helse, bl.a ved allmennlegespesialist og fastlege i Karasjok, Maret Lajla Nedrejord. Hun har ved hjelp av filmatisering vist at joik er medisin for sjela. Hennes prosjekt vedr joik og demens, dokumenterer at demente får mer livsgnist og hukommelse tilbake ved

joiking, i det de husker personjoiker (melodien) uten egentlig å huske mer om vedkommende. Soile Hämmäläinen, ved UIT, har i sitt doktorgrads forstudie studert sammenhengen mellom joik og helse. Hun fant ut at joik har positiv effekt særlig for demente personer og for folk som er i en omsorgstrengende fase. Altså viser forskning. **Deres funn må tas til etterretning og forskes videre på med fokus på joikens helseeffekt og som folkemedisin.**

3 Økonomiske bevilgninger til arbeid som fremmer joiking

Begrunnelse:

Joik er en kulturbærer, nedarvet skatt, kommunikasjonsfaktor, og har en høy grad av sosialiserende effekt. Det samiske samfunnet er lite og det finnes få aktører som kan få joikere til å dele sin joikekunst og videreutvikle denne kulturskatten. Mange mindre festivaler eller arrangement skulle gjerne gjort mer for å fremme joik, men økonomisk tilstand og inntjeningsmuligheter stopper dette. Juoigalasat searvi føler et visst ansvar og som sitt samfunnsoppdrag å fremme, ivareta, verne om og videreutvikle tradisjonell joik. Det er få institusjoner i det samiske samfunnet som gir muligheter for slik vekst og det er derfor et stort behov for utøvere, organisasjoner eller arenaer hvor dette kan realiseres. I så måte er Juoigalasat searvi en premissleverandør, kunnskapsleverandør, tradisjonsleverandør og arena for utøvelse av (især tradisjonell) joik, men har ikke midler til større tiltak og dugnadsarbeid pga økonomiske utfordringer. Jf også Sametingrådets utredning fra 2019 om joik og samisk musikk.

Derfor vil vi foreslå at det opprettes et fond til å ivareta dette, som disponerer og kan utdele økonomiske midler for fremme av tradisjonell joik.

Guovdageaidnu, 12.11.25

Ellen J. Sara Eira
Juoigalasat searvi